

PRAKTIČNE SMERNICE ZA VARNO RAVNANJE S PISEMSKIMI POŠILJKAMI V PRIMERU TERORISTIČNIH NAPADOV – ANTRAKS

Antraks ali vranični prisad, ki ga povzroča bakterija *Bacillus anthracis* je postal zelo odmeven v javnosti po letošnjih terorističnih napadih na ZDA. V Sloveniji smo v preteklosti imeli nekaj primerov okužbe z antraksom pri kmetih (večinoma kožna oblika bolezni), zadnji primer okužbe pri ljudeh pa je bil znan leta 1983.

Praktične smernice, ki jih imate pred seboj določajo preventivne ukrepe za preprečevanje okužbe z antraksom. Namenjene so predvsem delodajalcem in delavcem, ki ravnavajo s poštnimi pošiljkami, ki bi lahko bile okužene z bakterijo vraničnega prisada.

1. Ocena tveganja

Za izdelavo ocene tveganja je odgovoren delodajalec. Delodajalec mora pri izdelavi ocene tveganja upoštevati priporočila pristojnih organov in pooblaščenih institucij, odgovornih za zagotavljanje varnosti in zdravja ljudi.

Potencialna nevarnost ni fiksna veličina in jo težko v naprej določimo, saj je odvisna od več faktorjev, ki se spreminjajo (pomemben je politični ali družbeni pomen določene institucije, ali so v državi že bile ali še niso bile laboratorijsko diagnosticirane in dokazane kontaminacije poštnih pošiljk, katere institucije so bile cilj že izvedenih ali načrtovanih terorističnih napadov).

Pri izdelavi ocene tveganja je priporočljivo najprej opredeli verjetnost okužbe oziroma skupino tveganja in sicer:

- I. skupina tveganja: stik s kontaminirano poštno pošiljko je malo verjeten;
- II. skupina tveganja: stik s kontaminirano poštno pošiljko je možen

Na podlagi določitve skupine tveganja se določi in zagotovi potrebne varnostne ukrepe. Glede na trenutna spoznanja stroke za posameznika ni potrebno izvajati posebnih varnostnih ukrepov. Kljub temu pa mora vsakdo - tako pravne kot fizične osebe v primeru utemeljenega suma, da gre za sumljivo poštno pošiljko o tem obvestiti policijo.

2. Varnostni ukrepi

2.1. Splošni varnostni ukrepi

Ne glede na skupino tveganja (I. ali II. skupina tveganja) je priporočljivo upoštevati sledeče splošne varnostne ukrepe:

- S sumljivimi poštnimi pošiljkami je potrebno ravnati zelo pazljivo in v skladu kriteriji za odkrivanje sumljivih poštnih pošiljk. Kriterije za odkrivanje sumljivih poštnih pošiljk določi odgovorna oseba za varnost in zdravje pri delu v podjetju.
- Ne delovnih mestih, kjer se odpirajo poštno pošiljke je prepovedano uživanje hrane in pijače ter kajenje.
- Po zapustitvi delovnega mesta si je potrebno roke temeljito očistiti z vodo in milom.

- Za odpiranje poštnih pošiljk naj se uporablja takšen način odpiranja, ki bo zagotavljal, da se morebitni prah iz poštne pošiljke ne bo razsiral. Pri odpiranju poštne pošiljke naj bo odprtina pošiljke vedno obrnjena stran od obraza.
- V primeru odkritja sumljive pošiljke ali sumljivega prahu se ravna v skladu s točko 3. v nadaljnjem tekstu.
- Za ravnanje z zaprtimi poštnimi pošiljkami načeloma ni potrebno upoštevati posebnih varnostnih ukrepov.

2.2. I. Skupina tveganja: stik s kontaminiranimi poštnimi pošiljkami je malo verjeten

2.2.1. Ukrepi na delovnem mestu vložišča poštnih pošiljk

- Delovno območje vložišča poštnih pošiljk, kjer se ročno ali strojno odpira in prazni poštne pošiljke naj bo ločeno od ostalih delovnih območij.
- Tla delovnega območja naj imajo gladko površino, ki se jo da lahko čistiti z vodo.
- Varno ravnanje z zaprtimi poštnimi pošiljkami je možno zagotoviti z upoštevanjem splošnih higienskih ukrepov (nadaljnji posebni varnostni ukrepi niso potrebni).

2.2.2. Ukrepi za ravnanje s poštnimi pošiljkami, ki jih ne odpirajo na delovnem mestu vložišča poštnih pošiljk

Pošiljke, ki jih v skladu z veljavnimi predpisi ne odpirate v vložišču poštnih pošiljk, ampak jih praviloma odpira prejemnik osebno, mora prejemnik pošiljke še pred odpiranjem pošiljke oceniti ali gre za sumljivo pošiljko ali ne.

2.3. II. skupina tveganja: Stik s kontaminiranimi poštnimi pošiljkami je možen

2.3.1. Ukrepi na delovnem mestu vložišča poštnih pošiljk

- Ročno ali strojno odpiranje in praznjenje poštnih pošiljk naj se izvaja v ločenem prostoru. Zaradi možnosti prenašanja bacilov po zraku je potrebno zagotoviti, da zrak, ki je morda kontaminiran, ne bo prehajal v druga delovna območja. Prezračevanje in zračenje (odpiranje oken ali zunanjih vrat) naj se izvaja med delovnimi odmori.
- Dostop na takšna delovna območja naj bo dovoljen le osebam, ki so nujno potrebne za izvedbo dela.
- Ta območja naj imajo gladke delovne površine in tla, ki se jih lahko čisti z vodo (če obstaja sum za nevarnost kontaminacije morajo biti te površine odporne na 1% raztopino hidroksiantonojske kisline ali 10% raztopino formaldehida, ki se ju uporablja za čiščenje). V primeru, da se za čiščenje delovnih območij uporablja sesalec, naj se le ta ne uporablja za čiščenje drugih prostorov. Če obstaja utemeljen sum za kontaminacijo se sesalca za čiščenje ne sme uporabljati.
- Delavci na delovnih mestih vložišč poštnih pošiljk, ki ročno odpirajo ali praznijo poštne pošiljke ali se nahajajo v razdalji do 5 m od centra delovnega območja (glede na namestitve naprav za odpiranje pošiljk) naj uporabljajo:
 - rokavice za enkratno uporabo,
 - polobrazne maske FFP2 s filtracijo delcev,
 - varovalno obleko z tesnimi zaključki (rokavi, hlačnice), ki varuje spodnja oblačila ali dele telesa in preprečuje izpostavljenost oblačil in delov telesa kontaminiranemu prahu.

V primeru suma okužbe je potrebno pred odhodom iz prostora varovalno obleko in masko odložiti v posebno, zaprto posodo.
- Delavci na delovnih mestih vložišč poštnih pošiljk, ki delajo z zaprtimi poštnimi pošiljkami naj uporabljajo:

- zaščitne predpasnike, ki jih je potrebno uporabljati toliko časa, dokler obstaja sum za možno kontaminacijo,
- rokavice, ki jih je potrebno uporabljati toliko časa, dokler obstaja sum možne kontaminacije.

2.3.2. Ukrepi za delo z poštnimi pošiljkami, ki se ne odpirajo na delovnem mestu vložišča poštne pošiljke

Poštne pošiljke, ki se jih ne odpira v vložiščih poštne pošiljke, ampak jih odpira prejemnik osebno, je potrebno pred odpiranjem pozorno preveriti ali gre za sumljivo pošiljko ali ne. Glede na oceno tveganja je potrebno določiti, ali je potrebno odpiranje osebnih poštne pošiljke izvajati v posebnih območjih, ali pa je dovolj upoštevati le zgoraj opisane varnostne ukrepe.

3. Ukrepi za ravnanje s sumljivimi poštnimi pošiljkami

V primeru pojava sumljive poštne pošiljke, so potrebni sledeči ukrepi:

- Sumljive poštne pošiljke se ne dotikati, predvsem pa je ne odpirati.
- V primeru ugotovitve sumljive vsebine, prahu ne smemo vohati, okušati ali se ga dotikati.
- V primeru suma ali identifikacije sumljivega prahu je potrebno kontaminirano področje zavarovati in ga takoj zapustiti. Kontaminirane obleke oziroma varovalne obleke, čevljev in varovalne opreme ni dovoljeno odnašati iz kontaminiranega območja.
- Obvezno si je potrebno očistiti roke z vodo in milom, po potrebi pa tudi druge kontaminirane dele kože.
- Takoj je potrebno obvestiti odgovorno osebo za varnost in zdravje pri delu, ki mora o dogodku obvestiti policijo. Za ukrepanje v takšni situaciji je potrebno upoštevati interna delovna navodila. Po ogledu policija določi, ali obstaja tveganje za neposredno nevarnost za življenje in zdravje oseb.
- Osebe, ki so se v trenutku najdbe sumljivega predmeta nahajale znotraj prostora ali območju 5 m od mesta dogodka, naj počakajo (npr. v sosednjem prostoru), da se določi nadaljnje ukrepanje.

4. Obveščanje in seznanjanje zaposlenih

Obveznost delodajalca je, da delavce obvešča in seznanja o nevarnosti kontaminacije z nevarnim biološkimi dejavniki. Delodajalec mora določiti potrebne varnostne ukrepe in pravila vedenja, prav tako pa mora izdelati tudi navodila za varno ravnanje v primeru pojava sumljivih poštne pošiljke. Obveščanje in seznanjanje delavcev mora potekati v jeziku, ki ga delavec razume in na delavcem razumljiv način.

Povezava: http://www.gov.si/ivz/vsebine/nal_bolezni/antrax/antrax.htm .